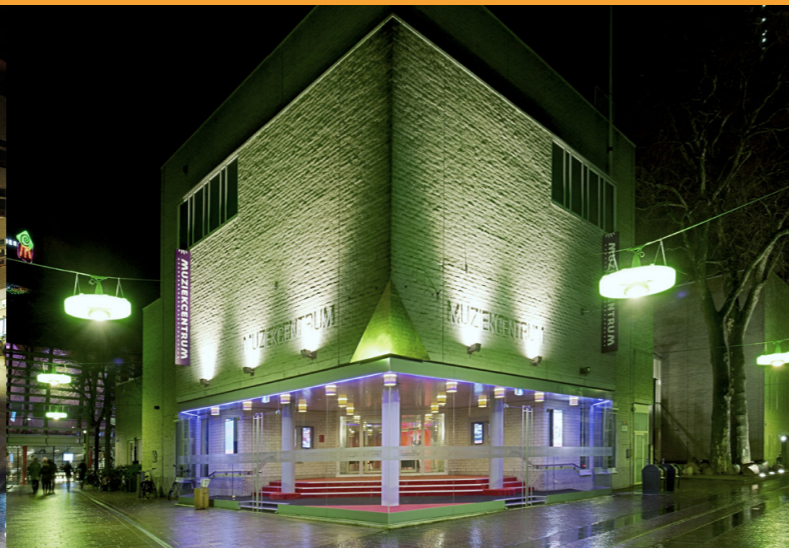

JAARVERSLAG
2022

Jaarverslag	3
Algemeen	3
Bericht van de Raad van Commissarissen	4
Bestuursverslag	10
Jaarrekening	17
Balans per 31 december 2022	25
Winst en verliesrekening over 2022	26
Kasstroomoverzicht over 2022	27
Toelichting	28
Specificaties	36
Overige gegevens	53
Statutaire regeling winstbestemming	54
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	55

ALGEMEEN

Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede (De Twentse Schouwburg N.V.) is een belangrijke culturele voorziening voor de gemeente Enschede en de regio Twente.

De onderneming exploiteert vier gebouwen met vijf podia in het centrum van Enschede te weten; het Wilminktheater, het Muziekcentrum, de Grote Kerk en de Kleine Willem. Op jaarbasis biedt de organisatie - onder normale omstandigheden - circa 500 activiteiten aan. Daarnaast worden de gebouwen gebruikt voor commerciële evenementen. Normaliter worden de activiteiten jaarlijks bezocht door meer dan 200.000 bezoekers. Sinds een aantal jaren is de organisatie ook als producent betrokken bij het maken van voorstellingen.

De afgelopen jaren (pre-corona) waren deze eigen voorstellingen goed voor circa 25 % van het totale aanbod.

De organisatie is een culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Het bestuursmodel is ingericht op basis van de Governance Code Cultuur. Wij onderschrijven de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie.

De Twentse Schouwburg N.V. is opgericht in 1953 en de aandelen zijn in handen van de gemeente Enschede. De Raad van Commissarissen wordt benoemd door de aandeelhouder.

BESTUUR EN RAAD VAN COMMISSARISSEN 2022

mr A. Poelstra (1963) president-commissaris RvC	Partner Ernst & Young (tot september), Penningmeester Stichting Kunst in het Volkspark, Werkveldcommissie / pt docent fiscale economie Saxion	Benoemd 2018 Herbenoemd 2022 Rooster van aftreden 2026
mr M.M.A.J. Goris (1963) Lid RvC	Advocaat	Benoemd 2013 Herbenoemd 2017 Afgetreden 2022
A.J. van Liere MBA (1969) Lid RvC	Directeur / eigenaar Present media, Raad van Toezicht Stichting Jim	Benoemd 2013 Herbenoemd 2017 Afgetreden 2022
L.J.J. van Lier MEd (1960) Lid RvC	Rector Liemers College, Samenwerkingsverband Passend Onderwijs VO 2302, onafhankelijk lid toezichhoudend bestuur Stichting Fundament, voorzitter Raad van Toezicht	Benoemd 2020 Rooster van aftreden 2024
N. Aydin - Yigit (1977) Lid RvC	HR en Finance Manager Stichting Gezondheidscentrum Hasseler Es, lid raad van toezicht Het Stedelijk Lyceum Enschede	Benoemd 2021 Rooster van aftreden 2025
Drs. D.P.E. van Zijl RA (1972) Lid RvC	Directeur Finance bij Universiteit Twente, Raad van Commissarissen Woningstichting Domijn Enschede (tm 31-12-2022), Raad van Toezicht van Stichting Consent Enschede, Raad van Commissarissen Stichting Reggewoon Nijverdal (vanaf 1-1-2023)	Benoemd 1 maart 2022 Rooster van aftreden 2026
G. Nieuwmeijer-Ligtenberg (1966) Lid RvC	Ondernemer - DGA Vaha Plastics en Founder Talentgroep Twente, Lid Twente Board, Voorzitter Stichtingsbestuur Industriële Kring Twente, Bestuurslid Stichting Ondernemend Twente, Lid Startup! Commissie Saxion	Benoemd 1 maart 2022 Rooster van aftreden 2026
J.J. Cornelissen (1969) Bestuurder / directeur	Partner Knyfe Ealdormann BV, directeur/eigenaar CCB Veiligheidspiramide BV, penningmeester stichting Stad als Podium Harderwijk	Vanaf 1 mei 2022 interim bestuurder

BERICHT VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

Het boekjaar 2022 is afgesloten met een netto negatief resultaat van € 723.047. Daarmee is het eigen vermogen per 31-12-2022 afgenomen tot € 1.397.256. Het resultaat wordt deels onttrokken aan de algemene reserve ten behoeve van COVID19-effecten. We hebben reeds in 2020 aangegeven dat de steunmaatregelen waarvan het theater in 2020 gebruikt heeft gemaakt, ingezet zouden moeten worden in 2021 en verder. De verwachting is namelijk dat de gevolgen van de pandemie voor het theater langjarig voelbaar zullen zijn. We hebben daarom in 2020 een algemene reserve gevormd ten behoeve van COVID19-effecten om deze toekomstige tegenvallers op te vangen. In 2022 wordt daarnaast ook een deel van het eigen vermogen van de organisatie aangewend.

In haar toezichthoudende rol heeft de Raad van Commissarissen het afgelopen jaar aandacht gehad voor:

- *Het gevoerde beleid en het functioneren van de directie.*
- *Het visiedocument 2023 - 2030 'Waar onze werelden samenkomen' van de organisatie.*
- *De algemene gang van zaken binnen de organisatie.*
- *De begroting, het meerjarenplan en de financiële rapportages en voortgangsrapportages gedurende het jaar.*
- *De gevolgen van de beperkende overheidsmaatregelen in het kader van COVID19 en de effecten op de (langetermijn)exploitatie van de organisatie.*
- *De plan- en besluitvorming rondom de Huiskamer van de Stad.*
- *De gevolgen van het niet toekennen van de TVL (Tegemoetkoming Vaste Lasten) vanwege de kwalificatie als overheidsbedrijf (NV met de gemeente als aandeelhouder).*
- *Toepassing van de Code voor Cultural Governance, o.a. door actieve participatie bij trainingen vanuit de gemeente Enschede.*
- *Zelfevaluatie van de leden van de Raad van Commissarissen.*
- *Naleving van wet- en regelgeving.*
- *Duurzaamheid binnen de bedrijfsvoering.*

In 2022 is de Raad van Commissarissen zeven keer bijeengekomen in zes reguliere vergaderingen en een extra vergadering van de Raad van Commissarissen en Directie. Deze vergaderingen hebben weer veelal fysiek plaatsgevonden. De extra vergadering stond in het teken van het vertrek van twee commissarissen en de aanstelling van twee nieuwe commissarissen. De Raad van Commissarissen heeft één keer vergaderd zonder directie, waarbij het eigen functioneren alsmede het functioneren van de directie is besproken.

De Raad van Commissarissen past de principes van best practices en bepalingen van de Governance-code Cultuur toe bij de uitvoering van haar rol. Gedurende het boekjaar is regelmatig overleg geweest tussen delegaties van de Twentse Schouwburg N.V. en de aandeelhouder gemeente Enschede.

Op 21 april 2022 vond een Algemene Vergadering van Aandeelhouders plaats waarin de jaarrekening 2021 werd vastgesteld, de directie decharge werd verleend voor de bedrijfsvoering en de Raad van Commissarissen voor het gehouden toezicht.

De Raad van Commissarissen heeft een lid afgevaardigd voor de Raad van Toezicht van de Stichting 4 Oost, het samenwerkingsverband van schouwburgen uit Deventer, Zwolle, Hengelo en Enschede ter versterking van de cultuur in de provincie Overijssel.

Per 28 februari 2022 zijn Mayke Gorris en Arjan van Liere afgetreden als lid van de Raad van Commissarissen na deze functie ruim acht jaar te hebben vervuld. Wij bedanken hen voor hun inzet in die jaren en het verlengen van hun termijn tijdens de COVID19-periode. Regina Nieuwmeijer en Dennis van Zijl zijn per 1 maart 2022 toegetreden tot de Raad van Commissarissen.

De Raad van Commissarissen heeft onderzocht of een eenhoofdige bestuur niet vervangen zou moeten worden

door een tweehoofdige bestuur, waarbij een splitsing wordt aangebracht tussen de artistieke kant van de directievoering en de zakelijke. In overleg met de aandeelhouder is besloten om deze splitsing in 2023 te gaan invoeren. Simone Kratz is voorgedragen als artistiek bestuurder en Jaco Cornelissen als zakelijk bestuurder.

Een delegatie van de Raad van Commissarissen heeft tijdens het boekjaar overleg gevoerd met de Ondernemingsraad over de bedrijfsvoering en de planvorming rondom de Huiskamer van de Stad.

De jaarrekening 2022 is gecontroleerd door Mazars accountants. De Raad van Commissarissen heeft twee keer per jaar overleg met de accountant. In deze overleggen wordt vooraf gesproken over de aanpak van de controle en achteraf over de bevindingen van de accountant. De controleverklaring van de onafhankelijke accountant is in het jaarverslag opgenomen op pagina 55.

Wij stellen voor om het resultaat conform artikel 17 van de statuten, ten laste te brengen van de algemene reserve en af te boeken van de in 2020 als te besteden aan COVID19-effecten gelabelde middelen. Wij adviseren de aandeelhouder de jaarrekening 2022 vast te stellen en decharge te verlenen aan de directie voor het gevoerde beleid en aan de Raad van Commissarissen voor het gehouden toezicht.

Wij danken medewerkers en directie van de Twentse Schouwburg N.V. voor de getoonde inzet in dit jaar van herstel.

Enschede, 28 maart 2023.

Raad van Commissarissen De Twentse Schouwburg N.V.

A. Poelstra (president-commissaris)

N. Aydin - Yigit

L.J.J. van Lier

G. Nieuwmeijer - Ligtenberg

D.P.E. van Zijl

Corona heeft het gedrag van het theaterpubliek verder veranderd, is in 2022 gebleken. Als Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede moeten we daarop inspelen. Het vraagt om: meer flexibiliteit in de zalen, meer eigen producties en een andere manier van programmeren. Corona heeft het gedrag van het theaterpubliek verder veranderd, is in 2022 gebleken. Als Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede moeten we daarop inspelen. Het vraagt om: meer flexibiliteit in de zalen, meer eigen producties en een andere manier van programmeren.

FLEXIBEL PROGRAMMEREN

Het jaar 2022 begon in stilte. Alle theaters moesten in de eerste weken hun deuren gesloten houden vanwege de op 18 december 2021 ingevoerde lockdown. Ook wij. Na de eerste versoepelingen kon er weliswaar weer worden gespeeld, maar dat gebeurde maandenlang met restricties voor het publiek zoals het verplicht tonen van een vaccinatiebewijs en het dragen van een mondkapje. De capaciteit van onze vijf zalen was bovendien sterk beperkt door de anderhalve-meter-regel en het maximaal toegestane aantal bezoekers.

UITSTEL EN AFSTEL

Concreet betekende het dat we in 2022 in totaal 120 voorstellingen moesten annuleren of doorschuiven. Producenten en artiesten trokken hun voorstelling terug, omdat spelen voor een kleiner aantal bezoekers niet lonend was. Zo werd de show van illusionist Hans Klok in de PAY. Zaal maar liefst drie keer afgeblazen en was deze uiteindelijk niet te zien in Enschede. De landelijke première van *Bonita Avenue*, gebaseerd op de roman van Peter Buwalda over de vuurwerkcramp in Enschede, moesten

we verplaatsen van eind januari naar 5 maart. Ook besloten we om 20% van de voorstellingen te schrappen om onze eigen medewerkers te ontzien. Zij dreigden overbelast te raken mede als gevolg van ziekte en/of coronabesmetting bij collega's.

Voorstellingen die wél door konden gaan, moesten worden aangepast vanwege de coronaregels. De première van de opera *Gulio Cesare* van de Nederlandse Reisopera vond plaats op 27 januari, maar voor slechts een beperkt aantal bezoekers (met mondkapje en op anderhalve meter afstand) en op een ongewoon vroeg tijdstip (18.00 uur). Dit alles vroeg om een grote mate van flexibiliteit in de programmering, die voortdurend veranderde.

Na het opheffen van alle coronamaatregelen in maart was een theaterbezoek voor ons publiek allesbehalve vanzelfsprekend. Vooral oudere bezoekers bleken terughoudend en bleven liever thuis uit angst voor coronabesmetting. De heropening van horeca, sport en andere vormen van vrijetijdsbesteding zorgde er bovendien voor dat veel mensen een bezoek aan het theater

Wilmink's Kweek tijdens de musical *SCROOGE* en *Kennie Bennie's Kerstrevue*

uitstelden. Pas in de loop van 2022 zagen we dat onze zaalbezetting weer geleidelijk terug op het oude niveau zat. De behoefte aan theater is uiteindelijk toch onverwoestbaar groot gebleken, misschien wel meer dan ooit.

VERANDERINGEN NA COVID

Toch is er ook iets structureel veranderd door corona. Bezoekers oriënteren zich voor een theaterbezoek meer online dan voorheen gebeurde. De tijd is definitief voorbij dat iedereen één keer per jaar kaarten bestelde op basis van de gedrukte seizoengids. Tachtig procent van onze bezoekers koopt nu kaarten via de website en laat zich via onze social media op de hoogte houden van aankomende voorstellingen. Daarom heeft de gebruiksvriendelijkheid van onze website meer dan ooit onze aandacht (zie elders in dit jaarverslag).

Bezoekers willen méér dan alleen een voorstelling zien. Ze willen iets extra's, beleving, een avondje uit. Die beleving

kunnen we alleen creëren als onze zalen flexibel inzetbaar zijn. Het *Boosterfestival* in april 2022 met 2.000 (jonge) bezoekers in het doorgaans voor klassieke muziek gebruikte Muziekcentrum Enschede liet zien dat het kan. We willen meer alternatieve (vernieuwende) vormen van (locatie)theater en muziek programmeren, om zo een nieuw publiek te bereiken. Er zullen in de toekomst dus vaker voor-

stellingen en festivals zonder stoelen (of met een beperkt aantal stoelen) worden geprogrammeerd.

Mensen zijn zich door corona meer bewust van hun vrije tijd geworden. Het weekend is niet altijd het voor de hand liggende moment voor een theaterbezoek. Jonge ouders gaan liever op een doordeweekse dag met vrienden naar een voorstelling, zodat ze in het week-

De landelijke première van *Bonita Avenue* in het Wilminktheater

Kennie Bennie van een pop-up-winkel tot de kerstrevue

end bij hun gezin kunnen zijn. Studenten hebben een voorkeur voor de maandag, als er 's avonds verder weinig andere activiteiten zijn. Dat laatste bleek bij de vier uitverkochte voorstellingen van *Huize Enschede* in oktober en november.

EIGEN PRODUCTIES

Beleving is ook het kernbegrip bij onze eigen producties. Centraal staat meestal een regionaal verhaal. Het is niet alleen herkenbaar voor de mensen in Twente, maar ook aantrekkelijk voor bezoekers van buiten de regio die het karakter van onze streek willen leren kennen. De kerstproducties zijn al sinds 2013 uiterst succesvol. In 2022 gold dat voor zowel onze klassiekers (de *Twentse Eindexamensconference*, *Diner Veur Ene*, *The Christmas Night* en de *Kerstrevue*) als

het *EXTRA X-mas Concert* en de musical *SCROOGE* (die vanwege coronamaatregelen in 2020 en 2021 niet door kon gaan). Het *EXTRA X-mas Concert* was een productie met het Wilmink Project Orkest, dat ook speelde in *Abba Forever* (Muziekcentrum Enschede, 9 oktober) en *Van Katoen en Water* (Indiëterrein Almelo, augustus-september). In de zomer hebben we samen met Landgoed Overijssel de buitenvoorstelling *Natuurlijk* gespeeld in Enschede (Hof Espelo) en Balkbrug (het Reestdal). In het najaar fungeerde de pop-up-winkel *Kenie Bennie* in de Enschedese binnenstad als speellocatie voor een interactieve online theaterdetectiveserie. *Broekhuis op Zondag* eerde op verschillende zondagen in voor- en najaar culturele helden als Paul van Vliet en Willem Wilmink.

STICHTING THEATER PRODUCTIES TWENTE

Ongeveer 25% van ons aanbod bestaat uit zelfgeproduceerde voorstellingen. Al deze producties bieden de talenten van ons opleidingstraject Wilminks

Kweek gelegenheid om podiumervaring op te doen. In 2022 werd de derde lichte theatertalenten opgeleid. Ook kwam er een versie voor de betere amateurspelers uit de regio: Wilminks Rijpe Kweek. De acteurs op leeftijd volgen - net als bij de jonge Kweek - workshops van professionals en spelen mee in de producties van Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede. Beide opleidingsprogramma's verhogen zo niet alleen de kwaliteit van deze producties maar versterken ook het culturele maakklimaat in Twente. We gaan door met het vertellen van verhalen uit de regio, omdat ze theater en publiek dicht bij elkaar brengen. Eigen producties staan voor herkenning en verbinding, die bezoekers niet altijd vinden bij het reguliere (landelijke) theateraanbod. Tegelijkertijd willen we talentvolle theatermakers uit

Twente en daarbuiten een professioneel podium blijven bieden. Om die ambitie te kunnen realiseren is extra geld nodig voor bijvoorbeeld opleiding, huisvesting en andere faciliteiten. Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede is de afgelopen jaren, ook in 2022, succesvol geweest met

het verwerven van subsidies bij verschillende fondsen (bijv. VSB Fonds, Prins Bernhard Cultuurfonds en Fonds voor Cultuurparticipatie). Een belemmerende factor bleek dat we een N.V. zijn en geen 'officieel' productiehuis. De in 2022 opgerichte stichting Theater Producties Twente vergroot onze kans op het aantrekken van extra middelen, en dus op een verbetering van het maakklimaat. Theater Producties Twente is een zelfstandige stichting, gelieerd aan Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede. Het doel is structurele financiering via het komende Kunstenplan 2025-2028, waarmee we theatermakers aan onze regio binden en tegelijkertijd nieuwe doelgroepen naar het theater (zoals Twentenaren met een andere culturele achtergrond en studenten).

Huize Enschede laat het ware studentenleven zien door de ogen van bewoners van echte studentenhuizen in Enschede

Klik hier om de afleveringen terug te kijken of ga naar huize-enschede.nl

REGISSEUR ANNE DE BLOK
(VAN KATOEN EN WATER, HUIZE ENSCHEDE):

‘Eerst vertrouwen creëren, daarna samen iets moois maken’

Een jonge Amsterdamse regisseur voor een historisch verhaal over Almelo? Gaat dat wel goed vallen? Anne de Blok (26) vond het best spannend, toen ze vorig jaar door Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede werd gevraagd om *Van Katoen en Water* in Almelo te regisseren.

Maar de zes weken in augustus en september voelden voor Anne als een soort zomerkamp waar ze haar beste vrienden leerde kennen. En die vrienden stonden dit keer niet alleen op het podium, ze zaten ook op de tribune. “Ik wil meer dan alleen een mooie voorstelling regisseren. Ik wil de mensen de ervaring meegeven hoe theater kan zijn: wegdromen bij een goed verhaal. Uit de reacties bleek dat het goed is gelukt.”

Eerst vertrouwen creëren, daarna samen iets maken. Dat is Anne’s manier van werken. “Ik wil iedereen zich onderdeel voelt van het maakproces. Niet alleen de professionals, ook de amateurs: de acteurs en muzikanten uit de buurt. Dat kan alleen als er goede basis is: een sterk creatief team. Ik stop er zoveel liefde in, dat ze allemaal extra hun best gaan doen. Dan werken ze extra hard en is niks te veel gevraagd. Dan geven ze cadeautjes, dan zingen en spelen ze beter dan ze ooit hebben gedaan.”

Zo regisseerde Anne ook een geheel andere Wilminktheaterproductie enkele weken later: *Huize Enschede*. Zowel het script (met snoeiharde dialogen) als de doelgroep (studenten) verschilde nogal van ‘Almelo’. De jonge acteurs hadden een grote inbreng bij het script, dat Enschedeër Bran Remie had geschreven. ‘Bran heeft heel wat keren het script om moeten gooien op basis van wat de acteurs inbrachten. In een paar weken moest het gebeuren. Een echte snelkookpan!’

De vier voorstellingen waren een groot succes. “Het was spannend hoe de studenten in de zaal het zouden ontvan-

gen. De meesten gingen voor het eerst naar theater. Het is best een stevig stuk geworden, lekker hard qua taal, met seks en drugs. Dat waarden studenten. Geweldig dat er in 2023 een vervolg is. We kunnen weer helemaal losgaan!”

LEVI VOS (WILMINKS KWEEK):

‘M’n hele familie zag hoe iedereen juichte voor ons’

Zijn optredens met Wilminks Kweek hebben voor Levi Vos (19) deuren in de theaterwereld verder opengezet. Hij hield er een rol in *The Mouse Trap* aan over, de voorstelling met Willeke van Ammelrooy en Wilbert Gieske.

Levi komt uit Nijmegen en volgde - met het diploma vmbo-t op zak - de 3-jarige mbo-opleiding acteur in Arnhem. Tijdens zijn opleiding speelde hij in de musical *Dolfe Weerwolfe* onder regie van Jasper Verheugd. Dat Verheugd daar zijn talent al zag, hielp mee met de (streng) toelating voor Wilminks Kweek 3.0.

“Waarom ik dit zo graag wilde doen? Er zijn veel vooropleidingen, maar dit is een ná-opleiding. Het gaat erom dat je ontdekt wat jouw weg is, en om vertrouwen krijgen in wat je kunt. Wilminks Kweek is uniek in wat het is. Ik woonde in een appartement van het Wilminktheater samen met andere kwekers. We aten iedere avond samen en namen dan de dag door. Het ging veel over keuzes maken in je spel. Hoe kom je tot de kern? We reflecteerden eigenlijk continu. Daardoor konden we nog grotere stappen zetten.”

Abba en SCROOGE

Essentieel onderdeel van Wilminks Kweek is het meedoen in de eigen producties van Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede. Zo trad Levi op tijdens het ABBA-concert onder regie van Louis van Beek. “Alleen zingen, dat was voor mij uniek. En jeetje, 350 mensen in de zaal die allemaal opstonden, meezongen en dansten. M’n hele familie was erbij en zag hoe iedereen juichte voor ons...”

Levi speelde verder mee in *Kennie Bennie’s Kerstrevue* en zong mee tijdens drie afleveringen van *Broekhuis op Zondag*. Een hoogtepunt was de kerstmusical *SCROOGE*. “Waanzzinnig! Een mooie balans tussen ervaren en net beginnende acteurs als ik. Het was zo ontzettend gaaf om in zo’n grote volledig omgebouwde zaal een intiem verhaal te mogen vertellen! Wat ik heb geleerd? Fouten maken en meer spelen vanuit gevoel. Wilminks Kweek straalt uit dat je in dit vak niets goed kunt doen als je het niet eerste fout hebt gedaan. Dat werkt voor mij superchill!”

Als directie van de Twentse Schouwburg N.V. bied ik u hierbij de jaarrekening 2022 aan over het boekjaar, dat geëindigd is op 31 december 2022.

TERUGBLIK OP HET BOEKJAAR

Het boekjaar 2022 was met het fasegewijs schrappen van de COVID19-maatregelen plus de daaropvolgende energie- en koopkrachtcrisis wederom geen normaal jaar.

In dit bestuursverslag behandelen we de reguliere onderwerpen, waarbij we de bijzondere posten van toelichting voorzien.

Het boekjaar 2022 is afgesloten met een netto negatief resultaat van € 723.047 (2021: - € 521.387). Het afgelopen jaren opgebouwde weerstandsvermogen is in 2022 wederom noodzakelijk gebleken voor de continuïteit van de organisatie. Het resultaat zal worden onttrokken aan de algemene reserve (deels gevormd ten behoeve van COVID19-effecten).

De organisatie is in 2022 fors in de rode cijfers beland, omdat de publieksinkomsten pas geleidelijk toenamen (de theaters waren tot maart verplicht gesloten) en we te maken kregen met stijgende energielasten.

We hebben van diverse fondsen bijdragen ontvangen ten behoeve van de programmering, waarmee het mogelijk was om producties te ontwikkelen en op te voeren, ook bij lagere bezoekersaantallen. Onze dank gaat uit naar de Lerak Foundation, het Kickstart Cultuurfonds, het Prins Bernhard Cultuurfonds, Apollo, het V-fonds, het Paul Pella-fonds en overige ondersteuners.

Podia die in 2020 een bijdrage ontvingen via het Fonds Podiumkunsten (FPK), omdat zij een vitale en cruciale functie in de culturele infrastructuur hebben, hielden een deel van dat geld over. Dit overschot werd met instemming van het FPK en de matchende overheden, gelabeld voor 2021. Hiermee konden we de organisatie overeind houden en de effecten van (gedeeltelijke) lockdowns opvangen. Daar kwam bij dat we in 2021 de Tegemoetkoming vaste lasten

niet toegekend kregen c.q. terug moesten betalen. Momenteel loopt hiertegen beroep bij het College van beroep voor het bedrijfsleven.

Het jaar 2022 was een jaar van geleidelijke opstart, met de inflatie als nieuwe uitdaging. Het maken van een vergelijking met de begroting en het boekjaar 2021 is lastig gebleken.

De voorstellingsbaten en de kosten van voorstellingen liggen boven het niveau van de begroting. Dit wordt met name veroorzaakt door een aantal eigen producties (*Van Katoen en Water* in Almelo en de kerstperiode in het eigen theater). De publieke belangstelling was in de begroting conservatief ingeschat, maar de voorstellingen bleken in de praktijk veel bezoekers te trekken.

De personele kosten lagen onder het niveau van de begroting. Vacatures zijn - zeker in de eerste helft van het jaar - met terughoudendheid ingevuld. De overige exploitatiekosten waren (exclusief de steunmaatregelen) hoger dan in 2021. Dit komt vooral door hogere huisvestingslasten (forse stijging van de energielasten). De gemeente Enschede heeft een compensatie van € 400.000 toegezegd voor hoge energielasten over 2022. De aanvraag is in 2023 afgerond. De compensatie is verwerkt in het resultaat 2022.

ONTWIKKELING AANTAL BEZOEKERS EN ACTIVITEITEN

Het totaal aantal bezoekers over het kalenderjaar 2022 is gestegen van 43.905 (2021) naar 113.404 (2022). Na het gefaseerd opheffen van de coronamaatregelen kwam het publieksbezoek langzaam weer op gang, met grote verschillen per genre (klassiek blijft flink achter).

DE MAATREGELEN IN 2022 OP EEN RIJ

1 januari	Theaters starten het jaar gesloten.
26 januari	Theaters open tussen 05.00 - 22.00 uur. 1,5 meter afstand, coronatoegangsbewijs verplicht, Mondkapje verplicht (m.u.v. zitplaatsen), binnen vaste zitplaatsen.
18 februari	Alles mag weer open tot 01.00 uur 's nachts. Op plekken met coronatoegangsbewijs geen mondkapje, geen vaste zitplaats en geen 1,5 meter afstand nodig. Locaties met meer dan 500 mensen, met zitplaats en een mondkapje.
25 februari	Normale openingstijden. Einde 1,5 meter afstandsregel. Einde vaste zitplaats. Coronatoegangsbewijs (3G) vervalt. Testen voor Toegang, binnen met meer dan 500 mensen zonder zitplaats.
15 maart	Coronaregels worden adviezen.

Het aantal commerciële evenementen was in 2022 met 106 hoger dan 2021 (46). Het aantal bezoekers steeg naar 16.886 (2021: 6.419). Het aantal bezoekers bij voorstellingen op onze podia steeg van 37.486 (2021) naar 113.404. Dat is nog altijd minder dan de 168.472 bezoekers van 2019.

Het totaal aantal publieksactiviteiten nam toe tot 503 (2021: 204), het aantal commerciële evenementen steeg naar 106 (2021: 46), het aantal voorstellingen op eigen podia kwam uit op 395 (2021: 181). Het aantal bezoekers daalde naar 6.419 (2020: 8.821 en 2019: 22.767). Het aantal bezoekers bij voorstellingen op onze podia steeg licht van 35.737 (2020) naar 37.486. Dat is nog altijd fors minder dan de 168.472 bezoekers van 2019.

Aantal Bezoekers	2018	2019	2020	2021	2022
Bezoekers voorstellingen	152.216	168.472	35.737	32.108	98.299
Bezoekers locatietheater/festivals	37.155	19.347	-	5.378	15.105
Bezoekers commerciële evenementen	21.208	22.767	8.821	6.419	16.886
Totaal bezoekers	210.579	210.586	44.558	43.905	130.290
Aantal abonnees			615	989	1.180
Kijktijd in uur			8.334	9.266	6.198
Aantal views			181.396	202.271	333.766
Views online voorstellingen/ RTV Oost			42.133	238.570	45.032

(*) Een view betekent dat meerdere personen tegelijk kunnen kijken; het werkelijk aantal kijkers ligt derhalve hoger, maar is niet meetbaar.

Aantal Publieksactiviteiten	2018	2019	2020	2021	2022
Aantal voorstellingen	499	536	209	181	395
Aantal locatietheater/festivals	28	21	-	23	118
Aantal commerciële evenementen	180	181	71	46	106
Aantal publieksactiviteiten	707	738	280	250	619

AFSPRAKEN MET DE GEMEENTE ENSCHEDÉ

De subsidiebeschikking van de gemeente Enschede stelt voorwaarden waaraan de prestaties van de Twentse Schouwburg N.V. worden afgemeten. Deze voorwaarden betreffen de samenstelling en hoeveelheid van het productieaanbod, het publieksbereik, participatie en talentontwikkeling, financiële stabiliteit en het ondernemerschap. De afspraken voor 2022 zijn niet behaald.

De landelijke overheid heeft tijdens de COVID19-periode aangegeven dat het niet realiseren van doelstellingen wegens de uitzonderlijke omstandigheden geen gevolg zal hebben voor de subsidiebedragen. De gemeente Enschede heeft zich hieraan gecommitteerd en zal dus geen subsidie terugvorderen als de prestatiedoelstellingen niet worden gehaald.

We zetten de ontvangen subsidiebedragen op een rij, met de vermelding waar in de jaarrekening ze zijn verwerkt.

Beschikingsdatum	Onderwerp	Bedrag	Verwerkte post in jaarrekening
4-8-2022	Programmasubsidie	2.728.741	
		2.728.741	Subsidie gemeente Enschede programma
4-8-2022	Gebruik Opera/NRO	263.350	Subsidie gemeente Enschede opera
4-8-2022	Huur WME	2.199.331	
4-8-2022	Gebouwlasten WME	482.813	
4-8-2022	Groot onderhoud MC	326.277	
4-8-2022	Huur poppodium WME	462.007	
4-8-2022	Gebouwlasten poppodium WME	159.394	
		3.629.822	Dekking huisvesting Gemeente
4-8-2022	Bijdrage transformatie Muziekkwartier	77.921	Vooruit ontvangen bijdragen verbouwing

ORGANISATIE

De missie van de organisatie is in het meerjarenplan 2023-2030 als volgt geformuleerd:

Onze missie drukt uit waar we voor staan: we staan voor het samenbrengen van mensen om samen te genieten; om in gezamenlijkheid te creëren; om samen werelden te verkennen. Dat samenbrengen doen we in de wetenschap dat ieder mens anders is en dat ieders wereld anders is. Op en rond onze podia is er dan ook ruimte voor die diversiteit. Wij willen dat op en rond onze podia die individuele werelden kunnen samenkomen en zich openbaren; zo maken we samen het theater. En zo bouwen we samen aan een leefbare samenleving.

Daarom is onze missie in zijn kortste variant een ondertitel; een belofte; haast een oproep:

Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede waar onze werelden samenkomen

In 2022 waren gemiddeld 37,9 fte's (45 medewerkers) werkzaam in onze organisatie. We konden een beroep doen op zo'n 40 vrijwilligers, van wie de helft regelmatig als gastvrouw/gastheer fungeert bij voorstellingen en evenementen. Er is een samenwerkingsovereenkomst met Bureau Begeleid Werken van Avelijn voor één medewerker. Daarnaast zijn enkele medewerkers via payrolling en zzp-contracten werkzaam.

De Twentse Schouwburg N.V. is lid van de werkgeversvereniging Nederlandse Podia (WNP) en volgt de CAO Nederlandse Podia. In 2022 hebben directie en ondernemingsraad 7 keer overleg gevoerd over o.a. COVID19, bedrijfsresultaten, verbouwingsplannen, inflatie en invulling van activiteiten op de podia. Bij twee vergaderingen was een delegatie van de Raad van Commissarissen aanwezig.

BEDRIJFSVOERING EN CONTINUÏTEIT

De afspraak met de gemeente Enschede is dat het weerstandsvermogen op een niveau moet zijn dat de continuïteit van de organisatie waarborgt. In het verleden is ernaar gestreefd een eigen vermogen op te bouwen tot een bedrag van 2 miljoen euro.

Met ingang van 2021 is een deel van het opgebouwde vermogen aangewend. Dit onderschrijft de juistheid van de keuze om in de pre-corona periode het vermogen te versterken. In 2023 bepalen we wat de toekomstige doelstelling betreffende het weerstandsvermogen wordt.

De jaarrekening is opgesteld op basis van going-concern-grondslagen. Het risicomanagement van de onderneming staat hieronder in een aparte paragraaf toegelicht. De financiële risico's vanuit de bedrijfsvoering zijn naar de mening van de directie voldoende beperkt. De renterisico's op de langlopende leningen zijn niet aanwezig, omdat de rente gedurende de looptijd van de leningen vast is. Omdat er geen transacties in andere valuta dan de euro worden uitgevoerd, is het valutarisico nihil. Ter beperking van het kredietrisico van klanten en andere opdrachtgevers, zijn er procedures ter monitoring van de tijdige facturering en betaling van de vorderingen. Het liquiditeitsrisico is bij de begrote omvang van de inkomsten en uitgaven normaliter beperkt door het positieve werkkapitaal en er worden geen liquiditeitsproblemen verwacht.

RISICOMANAGEMENT

Het belang van risicomanagement is in de afgelopen jaren toegenomen. Op basis van de principes van Good Governance hanteren we een aantal uitgangspunten om risico's inzichtelijk en transparant te krijgen. Dit stelt directie en

management in staat om bij optredende risico's tijdig in te kunnen grijpen of bij te sturen.

Het risicomanagement van Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede komt tot uitdrukking in de volgende zaken.

Aandacht voor risico's in visie en beleid

Binnen de Planning & Control cyclus is er maandelijks aandacht voor risico's voor de bedrijfsvoering. De maandrapportage wordt gedeeld met directie/management en de OR van het bedrijf. Vier keer per jaar komt de kwartaalrapportage aan de orde bij de Raad van Commissarissen. De voortgang in de bedrijfsvoering wordt gemonitord aan de hand van gerealiseerde resultaten in relatie tot begroting en jaarplan. Daarnaast is er aandacht voor toekomstige ontwikkelingen zoals de standen van orderportefeuilles en standen van toekomstige voorstellingen op basis waarvan verwachtingen worden gecalculleerd. Bij het beoordelen van situaties wordt dus gekeken naar gerealiseerde resultaten, maar er wordt ook nadrukkelijk vooruitgeblikt.

Periodieke risicoanalyse

We zetten de drie grootste bedreigingen voor onze organisatie op een rij, vertaald naar risico's. Per risico is aangegeven welke maatregelen we hiertegen hebben ondernomen. Het risico als gevolg van de COVID19-crisis is in dit verslag uitgebreid beschreven.

Risico: inflatie en energiekosten

Hoge energiekosten leiden voor de organisatie tot hogere operationele kosten, die de winstgevendheid onder druk zetten. Het een-op-een doorberekenen van deze kosten aan de bezoekers en opdrachtgevers vermindert de concurrentiekracht. Nu mensen al minder te besteden hebben, moeten ze scherpere keuzes maken. Omdat theaterbezoek niet wordt beschouwd als primaire levensbehoefte, zal een forse prijsstijging een sterk nadelig effect hebben op de bezoekersaantallen.

Maatregel: we hebben energiebesparende maatregelen genomen, zoals het actief managen van de temperatuur in de zalen en de kantoren. De temperatuur is in deze ruim-

tes een aantal graden verlaagd. Ook hebben we actief gekeken welke apparaten en schermen gedurende delen van de dag uitgeschakeld kunnen worden. De verwachting is dat we door deze maatregelen een besparing van 15 % op het energieverbruik kunnen realiseren.

Risico: veranderend publiek

De trend, ook vóór corona al zichtbaar, is dat publiek meer en meer zoekt naar bijzondere beleving. Dit geldt ook voor locaties waar voorstellingen plaatsvinden. Daarnaast hebben we te maken met de gevolgen van vergrijzing: het oudere publiek is door corona mogelijk meer terughoudend ten aanzien van theaterbezoek.

Maatregel: Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede produceert al enkele jaren locatievoorstellingen en gaat dit in de toekomst nog méér doen. Zo brengen we, ook in de zomermaanden, een aansprekend aanbod buiten het theater en geven we bovendien talent een kans. Er ontstaat ruimte om onze zalen beschikbaar te maken voor vernieuwend aanbod en nieuwe verdienmodellen, zoals grootschalige concerten inclusief horeca-omzet en interactief aanbod dat ook op afstand (via streaming) beschikbaar is. We blijven door deze maatregel aantrekkelijk voor externe makers in een markt die door corona behoorlijk uitgedund is.

Risico: concentratie van het aanbod

In de afgelopen jaren is steeds meer sprake van concentratie van aanbod op een beperkt aantal plekken, met name bij grootschalig muziektheater/musicals.

Maatregel: WME zal de regiofunctie nog verder uitbouwen en insteken op meerdaagse bespelingen van voorstellingen die voor de hele regio aantrekkelijk zijn. Dit kan landelijk aanbod zijn, maar zeker ook regionaal georiënteerd aanbod. Een en ander vraagt overleg met de andere zalen in de omgeving over de verdeling van het aanbod.

Regelmatige evaluatie van risicomanagement

In 2023 voeren we, op basis van de actuele omstandigheden, een herbeoordeling van de risico's uit. We evalueren het risicomanagementsysteem met de externe accountant. We bespreken de uitkomsten hiervan met de Raad van Commissarissen en de aandeelhouder van de organisatie.

Financiële risico's zijn inherent aan de bedrijfsvoering van een theater en concertgebouw. Daarvoor is het noodzakelijk dat de onderneming beschikt over een robuust weerstandsvermogen voor het opvangen van tegenvallers. Zoals in voorgaande paragraaf is aangegeven lag de onderneming in de opbouw van dit weerstandsvermogen op koers en is de noodzaak van voldoende weerstandsvermogen de afgelopen jaren gebleken. Echter: zonder steunmaatregelen was een continuïteitsrisico ontstaan.

Goede communicatie met ons publiek is essentieel en gebeurt steeds vaker online. Corona heeft de digitalisering in een stroomversnelling gebracht. Reden om in 2022 onze website gebruiksvriendelijker te maken en onze marketing beter af te stemmen op de (potentiële) bezoeker. De voorstelling begint al vór voordat de deuren van de theaterzaal opengaan.

VAN BEELDSCHERM NAAR THEATERZAAL

Marieke Bakker en Martijn Takens hebben twee zaken gemeen. Ze hebben bij hetzelfde bedrijf in digitale communicatie gewerkt én ze zijn theaterliefhebber. Sinds het najaar van 2022 verenigen ze beide passies. Marieke geeft nu leiding aan de afdeling Marketing Communicatie & Ticketing van Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede, waar Martijn zich bezighoudt met data-analyse, optimalisatie en conversie. Dat laatste doet Martijn ook (in deeltijd) voor de Zwolse Theaters. Beide organisaties kunnen door de samenwerking ervaringen uitwisselen om te komen tot de beste

Marieke Bakker

onlinecommunicatie. Uitgangspunt is dat de klantreis van de theaterbezoeker vanaf het prille begin, dus al bij de eerste oriëntatie, probleemloos verloopt. Dat is best een uitdaging, want de lange weg van beeldscherm naar theaterzaal zit vol met digitale voetangels en klemmen. Bovendien beslissen vooral jonge theaterliefhebbers pas kort van tevoren of ze een voorstelling willen zien.

DASHBOARD MET ACTUELE DATA

Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede is begin 2020 overgestapt op een nieuw Content Management Systeem (CMS). Via dit systeem aan de 'achterkant' van de website kunnen we de content (tekst, beeld en vormgeving) beheren. De implementatie van het CMS gebeurde op het moment dat het corona-virus de theaters lamlegde en alle aandacht uitging naar de livestreams en online-uitzendingen. Eerste prioriteit was toen om onze bezoekers een alternatief te bieden voor fysiek theater in de vorm van streaming en achtergrondreportages.

Toen na de laatste lockdown in 2022 ons reguliere theaterprogrammering

weer op gang kwam, hebben we de aandacht meteen verlegd naar de optimalisatie van onze digitale processen (inclusief het CMS). Doel is om het systeem optimaal te gebruiken, op basis van data. Het op orde hebben van onze data is dus essentieel.

Een van de eerste acties was de ontwikkeling van een dashboard om beter en sneller inzicht te krijgen in de verkoopcijfers van voorstellingen. Het dashboard is inmiddels geïmplementeerd. We kunnen daardoor sneller handelen en op basis van actuele data bepalen welke voorstellingen binnen onze programmering extra aandacht nodig hebben. Dit is overigens niet altijd leidend. Soms laten we voorstellingen ondanks tegenvallende kaartverkoop toch doorgaan, bijvoorbeeld vanwege artistieke afwegingen of om nieuwe doelgroepen aan te trekken.

WÉL KIJKEN, NIET KOPEN

Theaterbezoekers maken hun keuze steeds minder op basis van een gedrukt seizoenoverzicht. Ze oriënteren zich vooral online en het bestellen van kaarten gebeurt dan eveneens via de

website van Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede. De gebruiksvriendelijkheid van onze website is daarom belangrijker dan ooit geworden. De informatie over voorstellingen (in beeld en tekst) moet voor iedereen makkelijk en snel te vinden zijn. Ook het bestelproces moet soepel verlopen.

Onze analyse in 2022 wees uit dat 60% van de bezoekers van de website afhaakte tijdens het bestellen van de kaarten. Ze hadden dus al een keuze voor een bepaalde voorstelling gemaakt, maar liepen vast in de laatste fase van hun klantreis. Dit had voornamelijk praktische (technische) redenen. Bezoekers moesten veel stappen doorlopen om een ticket te kunnen kopen. Door de hoeveelheid stappen terug te brengen en een aantal onduidelijkheden in het afrekenproces aan te passen,

maken we het makkelijker voor de bezoeker om tot aankoop van hun ticket te komen. We hebben in 2022 de eerste stappen gezet en verwachten deze verbetering in 2023 gerealiseerd te hebben.

GEBRUIKSVRIENDELIJKER

Daarnaast bleek dat bezoekers tijdens hun oriënterende reis op de website in doodlopende steegjes belandden. Dat wil zeggen: op niet meer bestaande subpagina's van voorstellingen die al zijn gespeeld (de zogeheten '404-error'). Het gebeurde 4.000-5.000 keer per maand. Door het beter archiveren van deze oude pagina's is dat aantal met 90% teruggebracht. Het komt zowel de vindbaarheid als de gebruiksvriendelijkheid van onze website ten goede.

We zijn in 2022 ook met andere tech-

Martijn Takens

nische aanpassingen op de website begonnen, zodat de bezoeker beter en makkelijker de gewenste informatie over een voorstelling kan vinden.

De ervaringen van onze dataspecialist Martijn bij Zwolse Theaters helpen ongetwijfeld verder om onze website zo gebruiksvriendelijk mogelijk te maken.

Niets is mooier dan een volle zaal

GOVERNANCE CODE CULTUUR

De Twentse Schouwburg NV past de principes van de Governance Code Cultuur in zijn geheel toe, als instrument voor goed bestuur en toezicht. Een toelichting op de acht principes:

Principe 1:

“De organisatie realiseert haar maatschappelijke doelstelling door culturele waarde te creëren, over te dragen en/of te bewaren.”

Wij organiseren en produceren activiteiten voor een groot en breed publiek, zowel live als (in toenemende mate) via digitale media, inclusief projecten op het gebied van educatie en talentontwikkeling. Onze maatschappelijke doelstelling wordt op een duurzame en bedrijfsmatig verantwoorde wijze gerealiseerd door doelmatig om te gaan met onze middelen.

Principe 2:

“De organisatie past de principes van de Governance Code Cultuur toe en licht toe hoe zij dat heeft gedaan (‘pas toe of leg uit’). De organisatie volgt de aanbevelingen op en kijkt daar alleen gemotiveerd van af.”

Wij passen alle aanbevelingen van de Governance Code Cultuur toe en publiceren ons jaarverslag en onze jaarrekening integraal op de website.

Principe 3:

“Bestuurders en toezichthouders zijn onafhankelijk en handelen integer. Zij zijn alert op belangenverstrengeling, vermijden ongewenste belangenverstrengeling en gaan op een transparante en zorgvuldige wijze om met elkaars tegenstrijdige belangen.”

Indien sprake zou kunnen zijn van belangenverstrengeling, wordt dit besproken en gedeeld met de Raad van Commissarissen. In 2022 hebben zich op dit gebied geen bijzonderheden voorgedaan.

Principe 4:

“Bestuurders en toezichthouders zijn zich bewust van hun eigen rol en de onderlinge verdeling van taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en handelen daarnaar.”

De verdeling van taken en bevoegdheden tussen bestuur en Raad van Toezicht is vastgelegd. Alle eventuele nevenfuncties worden vermeld in het jaarverslag en periodiek beoordeeld.

Principe 5:

“Het bestuur is verantwoordelijk voor de algemene en dagelijkse leiding, het functioneren en de resultaten van de organisatie.”

De organisatie kent diverse werkoverleggen en een ondernemingsraad waarin de bedrijfsvoering wordt besproken. Er is een directiereglement opgesteld. Het managementteam bestond in 2022 uit Simone Kratz, Marco Rouw, Gerard Cornelisse (interim) en Jaco Cornelissen (interim).

Principe 6:

“Het bestuur gaat zorgvuldig en verantwoord om met de mensen en de middelen van de organisatie.”

De principes van de Fair Practice Code en de Code Diversiteit & Inclusie zijn in onze organisatie toegepast. WME kent een geschillenregeling, een klokkenluidersregeling en een privacy-beleid. We beschikken over een vertrouwenspersoon (extern), preventiemedewerkers en bedrijfshulpverleners.

Principe 7:

“De Raad van Commissarissen voert zijn toezichthoudende, adviserende en werkgeversrol op een professionele en onafhankelijke wijze uit.”

Conform het directiereglement voert een delegatie uit de Raad van Toezicht jaarlijks met de directeur een functioneringsgesprek. De uitkomsten hiervan worden besproken binnen de Raad van Commissarissen. De bezoldiging van de directeur-bestuurder valt binnen de normen van de Wet Normering Topinkomens. De volledige bezoldiging van de directie staat vermeld in de jaarrekening, inclusief eventuele afkoop- of wachtgeldregelingen en pensioenvoorzieningen. De Raad van Commissarissen komt gevraagd maar ook ongevraagd met advies.

Principe 8:

“De Raad van Commissarissen is verantwoordelijk voor zijn samenstelling en waarborgt daarbij deskundigheid, diversiteit en onafhankelijkheid.”

De commissarissen krijgen met ingang van 1 juli 2022 een vergoeding conform het vastgestelde beleid van de gemeente Enschede. De leden van de Raad van Toezicht bezoeken normaliter regelmatig activiteiten en treden daarbij ook waar mogelijk in contact met de medewerkers. Door hun (neven)activiteiten brengen zij ook ervaring van buiten in.

FAIR PRACTICE CODE (FPC)

De Fair Practice Code is een gedragscode voor ondernemen en werken in de kunst, cultuur en creatieve industrie. De vijf kernwaarden zijn *solidariteit, diversiteit, vertrouwen, duurzaamheid* en *transparantie*. De code draagt bij aan een toekomstbestendige arbeidsmarkt en beroepspraktijk. De Twentse Schouwburg N.V. is aangesloten bij de CAO Nederlandse Podia voor de medewerkers met een dienstverband. We leven alle afspraken op het gebied van auteursrechten na met de betrokken instanties zoals BUMA en STEMRA.

Eigen en ingehuurde medewerkers kunnen rekenen op een eerlijke wijze van honorering conform de CAO Nederlandse Podia. De geannuleerde voorstellingen zijn afgehandeld conform de landelijke afspraken vanuit de Commissie der Wijzen. De compensatieregeling van het Fonds Podiumkunsten in november en december vult de inkomsten uit kaartverkoop aan tot 85 % van de maximale inkomsten. In het kader van ‘trickle down’ hebben we deze middelen aangewend om de ingehuurde medewerkers, zzp'ers, leveranciers van voorstelling gerelateerde zaken als licht, geluid door te betalen.

Er gelden diverse bedrijfsregelingen, zoals een protocol ongewenst gedrag en een klokkenluidersregeling. Onderdeel hiervan vormen de aanwezigheid van een intern en extern vertrouwenspersoon en een klachtenregeling. Het management heeft gedurende 2022 geen klachten ontvangen.

CODE DIVERSITEIT & INCLUSIE

De Twentse Schouwburg N.V. past de Code Diversiteit & Inclusie zoveel mogelijk toe. Het doel is de brede diversiteit van de Nederlandse samenleving te representeren. Divers gaat over vele verschillende verschijningsvormen: culturele of etnische achtergrond, maar ook over gender, seksuele geaardheid, leeftijd, beperking, kennis en vaardigheden en sociaaleconomische achtergrond.

De samenstelling van het personeelsbestand is de afgelopen jaren meer divers geworden en bij vacatures sturen we actief op diversiteit. Een basisvereiste is dat de sector gelijkwaardig toegankelijk is voor iedereen: voor makers, producenten, werkenden en publiek. Iedereen draagt er op eigen wijze aan bij. Iedereen wordt gewaardeerd om wie hij of zij is, wordt gerespecteerd en gehoord en voelt zich er thuis. Inclusie is de mate waarin makers, producenten, werkenden en publiek van alle identiteiten - zichtbaar of niet - zichzelf kunnen zijn en zich veilig en gerespecteerd voelen.

CORONA PARAGRAAF

Besteding aanvullende middelen

Onze organisatie heeft in 2022 gebruikgemaakt van de volgende regelingen:

- Tegemoetkoming tijdelijke Noodmaatregel Overbrugging Werkgelegenheid (NOW). Per maart 2023 zijn NOW 1.0, 2.0, 3.1, 3.2, 3.3 en 4.0 definitief afgewikkeld.
- Bijdrage Fonds Podiumkunsten, compensatieregeling 4 (aanvulling inkomsten theater tot 85%)

Tegemoetkoming Vaste Lasten (TVL) over het derde en vierde kwartaal 2020 is door het RVO teruggevorderd, omdat we zijn aangemerkt als overheidsbedrijf. Over 2021 is geen TVL toegekend.

	2020	2021	2022
Noodmaatregel Overbrugging v Werkgelegenheid	513.935	630.000	75.000
Kickstart Cultuurfonds	119.000	112.000	
Tegemoetkoming vaste lasten	140.000	- 140.000	
Tegemoetkoming Ondernemers Getroffen Sectoren	4.000		
Het Nederlands Fonds voor Podiumkunsten	599.234	567.000	81.000
Subsidie Provincie Overijssel	299.617		
Huurcompensatie COVID19	299.617		
TOTAAL	1.975.403	1.169.000	156.000

Het overschot uit 2020 is nodig geweest om de jaren 2021 en 2022 door te komen.

Financiële vertaling van de plannen

Gebleken is dat onze organisatie als N.V. (aandeelhouder gemeente Enschede) geen recht heeft op Tegemoetkoming Vaste Lasten, in tegenstelling tot theaters met een andere rechtsvorm. We hebben hiertegen bezwaar aangetekend.

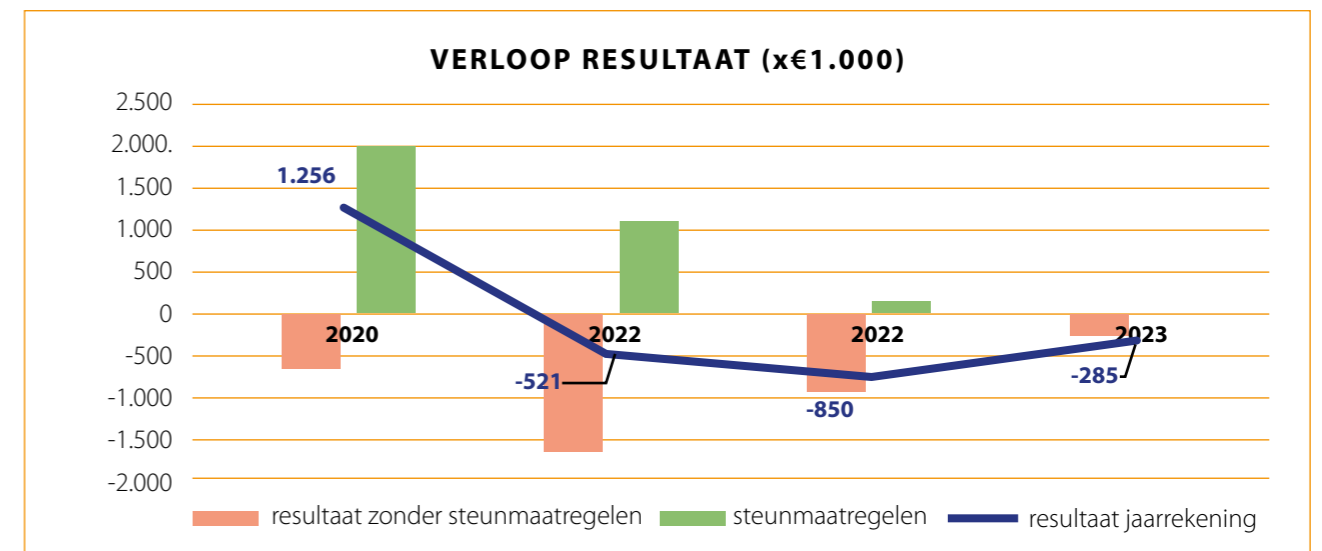
Volgens de eerste inschattingen in 2020 zou er voor WME in de periode 2020 - 2021 - 2022 een totaalverlies ontstaan van € 1.880.434 uitgaande van hervatting van werkzaamheden na de zomerperiode 2020. Omdat van dat laatste geen sprake was, schatten we de totale schade nu op 3,7 miljoen euro.

Voor de begroting 2022 en MJP 2023 hanteren we de volgende uitgangspunten:

Update ten opzichte van voorgaande jaarrekening (bedragen excl. latente belastingen):

Resultaat 2020 (zonder steunmaatregelen)	-719.000
Resultaat 2021 (zonder steunmaatregelen)	-1.690.000
Resultaat 2022 (zonder steunmaatregelen)	-1.006.000
Resultaat 2023 (zonder steunmaatregelen)	-285.000
	<hr/>
	-3.700.000
Steunmaatregelen ontvangen 2020	1.975.000
Steunmaatregelen ontvangen 2021	1.169.000
Steunmaatregelen ontvangen 2022	156.000
	<hr/>
Verwacht tekort eind 2023	-400.000

Het resultaat 2020 was derhalve een vertekenend resultaat. Ultimo 2022 en 2023 (op basis van de begroting) is een ont-trekking aan het eigen vermogen noodzakelijk.

ENERGIELASTEN EN INFLATIE

De energielasten vallen over 2022 € 590.000 hoger uit dan begroot. Vanzelfsprekend zijn maatregelen genomen om het verbruik te reduceren. Het is echter niet mogelijk om de hogere kosten daarmee te compenseren. De onderhuurcontracten van de organisatie bevatten veelal geen clauses om hogere energielasten door te belasten aan de onderhuurder. De gemeente Enschede heeft over 2022 een compensatie toegekend van € 400.000.

DUURZAME BEDRIJFSVOERING

De Twentse Schouwburg N.V. heeft stappen gezet om het thema duurzaamheid structureel onderdeel te maken van haar beleid. Het inzamelen en afvoeren van afval gebeurt gescheiden, we hebben maatregelen genomen voor minder energiegebruik en er is aandacht voor duurzaamheid bij het inkopen van diensten en producten. Ook zijn er belangrijke stappen gezet in de verduurzaming van onze panden. Grootste verandering is de aansluiting van zowel het Muziekcentrum als ook het Muziekkwartier op het warmtenet. Dit betekent dat de beide panden inmiddels zonder gas kunnen voorzien in de warmtevraag. Deze maatregel heeft ons geholpen bij het streven om in 2022 de beide panden te certificeren volgens BREEAM. BREEAM is een algemeen geaccepteerde methode om de duurzaamheidsprestatie van gebouwen en gebieden te bepalen. De doelstelling voor de komende jaren is om op de BREEAM-score door te laten groeien van Good (2 sterren) naar Very Good (3 sterren). Op basis van de gerealiseerde scores stellen we een actieplan op dat aangeeft welke verdere aanscherpingen realistisch zijn.

Per februari 2023 is duidelijk dat de volgende scores zijn behaald:

- Asset: 2 sterren gehaald (Good)
- Beheer: 1 ster (Pass)

Theaterbezoek is voor veel (jonge) mensen niet vanzelfsprekend. Tegelijkertijd zien we dat ons publiek vergrijst. Door nieuwe doelgroepen bij onze voorstellingen te betrekken, bijvoorbeeld met *Huize Enschede* en de WijkJury, proberen we de drempels voor theater weg te nemen.

OP ZOEK NAAR NIEUW PUBLIEK

PRIJS VAN DE WIJKJURY

De WijkJury is een landelijk initiatief waarbij Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede zich in 2021 heeft aangesloten. Een groep van tien Enschedeers, uit alle lagen van de bevolking en verspreid over de stad, bezoekt samen tien voorstellingen in een seizoen. Ze hebben gemeen dat ze zelden of zelfs nooit eerder in het theater zijn geweest. Tijdens drie bijeenkomsten leren de juryleden over de dramaturgie van een voorstelling. Na elke gezamenlijk bekeken voorstelling gaan ze in gesprek met de makers en delen ze hun ervaringen met elkaar.

Het eerste seizoen van de WijkJury (2021/2022) was een groot succes ondanks de beperkingen vanwege corona. De tien juryleden konden door de lockdown acht van de tien geplande voorstellingen bezoeken. Ze gaven elke voorstelling een cijfer om aan het einde van het seizoen, in juni 2022, de (in hun ogen) beste productie te kiezen. Winnaar werd de voorstelling *Unseen* van de Jakop Ahlbom Company. De jury zocht theatermaker Ahlbom op om hem de publieksprijs (taart, juryrapport, certificaat en bloemen) persoonlijk te overhandigen. De nieuwe WijkJury, samengesteld uit 45 aanmeldingen

vanuit heel Enschede, is daarna van start gegaan voor het theaterseizoen 2022/2023. Ook deze juryleden kiezen aan het eind van het seizoen hun favoriete voorstelling.

VAN KLEUTERS TOT JONGE VLUCHTELINGEN

We willen jongeren zo vroeg genoeg in aanraking brengen met theater. Ons educatieprogramma richt zich op leerlingen van het basis en voortgezet onderwijs in Enschede en omgeving. Bij hen zit een theaterbezoek vaak niet in het DNA, reden om het theater ook naar de scholen te brengen.

Ons aanbod binnen het Cultuurmenu in Enschede (Cultuureducatie met Kwaliteit) bestond in 2022 uit zes voorstellingen voor basisschoolleerlingen. De doelgroep kleuters was hierbij voor ons extra belangrijk, omdat het aanbod voor de allerkleinsten binnen het Cultuurmenu doorgaans beperkt is. Dat is ook het uitgangspunt voor 2023, waarbij het aantal schoolvoorstellingen omhooggaat naar tien. Daarnaast betrekken we scholieren

Op jonge leeftijd kennis maken met het theater

zoveel mogelijk bij onze reguliere programmering.

De 550 leerlingen (en begeleiders) van de openbare scholengemeenschap Erasmus bezochten op 6 september de extra locatievoorstelling *Van Katoen en Water* in Almelo. Voor 150 gymnasiaten uit Oost-Nederland werd een extra schoolvoorstelling van de Griekse tragedie *Antigone* (met opdrachten van school) in het Wilminktheater geprogrammeerd.

Ongeveer 300 leerlingen van de Internationale Schakelklas in Enschede (kinderen van vluchtelingen en expats) volgden in december een workshop dansen en zingen in de aanloop naar de kerstmusical *SCROOGE*. Ze bezochten daarna samen de try-out van deze voorstelling. De meeste leerlingen waren voor het eerst in een theater.

TALENTONTWIKKELING

Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede werkt nauw samen met de Kunstklas Muziek en de vooropleiding Dans van het Stedelijk (locatie Kottenpark) in Enschede. We zorgen ervoor dat theatermakers workshops geven op basis van hun voorstelling. De muziekleerlingen leerden in 2022 componeren bij dirigent Joan Reinders van het Millennium Jazz Orchestra, waarna ze 's avonds het concert van het orkest bezochten. De dansleerlingen volgden een dansworkshop van Scapino Ballet Rotterdam, voorafgaand aan de voorstelling *Casablanca*. Beide klassen kregen bovendien een rondleiding achter de schermen van ons theater en aten mee met de makers van de voorstelling die 's avonds werd bezocht. Het Millennium Jazz Orchestra en Scapino

Ballet Rotterdam behoren tot onze thuisgezelschappen en keren dus regelmatig terug in de programmering van Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede. Dat biedt ons de kans om hen te blijven betrekken bij talentontwikkeling en het inspireren van nieuwe generaties theatermakers.

Met hogeschool ArtEZ werken we op een vergelijkbare manier samen. Uitgangspunt is om de studenten een podium te geven en te betrekken bij onze eigen producties. Zo studeerde student Chris Egbers af met een concert in de PAY. Zaal en schreef hij de titelsong voor *Huize Enschede*. Afgestudeerde ArtEZ-muzikanten speelden in de huisband van *Broekhuis op Zondag*, de serie theatervoorstellingen waarin we Nederlandse culturele helden in het zonnetje te zetten.

HUIZE ENSCHEDE

Studenten zijn als bezoekersgroep on-dervertegenwoordigd in het theater. Een van de oorzaken is dat de reguliere programmering niet goed aansluit op hun belevingswereld. De nieuwe serie *Huize Enschede* richt zich specifiek op deze doelgroep. De Enschedese theatermaker Bran Remie schreef het script voor de productie op basis van de verhalen die hij optekende in de twaalf oudste studentenhuizen van de stad, de zogenoemde SHE-huizen. Huize Enschede is een denkbeeldig studenten- huis, maar (mede door de typische grappen en het taalgebruik) voor de doelgroep zeer herkenbaar. De Enschedese studentenhuizen waren volop betrokken bij de productie. Huize Enschede werd zelfs officieel uitgeroepen tot dertiende SHE-huis en er kwam

een speciaal *Huize Enschede*-bier op de markt. De serie van vier voorstellingen werd vanaf 7 november gespeeld op vier maandagavonden, de meest gunstige dag in de week voor studenten. Alle voorstellingen waren uitverkocht en het publiek reageerde zeer positief. Ook de online streams werden massaal bekeken. In 2023 krijgt *Huize Enschede* een vervolg met twee nieuwe series voorstellingen.

AMBASSADEURS

De aanpak van *Huize Enschede* heeft bewezen dat goede ambassadeurs cruciaal zijn voor het bereiken van 'lastige' doelgroepen. Het is van belang om hen zo vroeg mogelijk deelgenoot te maken van het maakproces. Daardoor worden ze mede-eigenaar van de voorstelling en zullen ze ook hun achterban enthousiast maken.

Een dergelijke aanpak kan bijvoorbeeld interessant zijn om meer internationale studenten in Enschede naar het theater te krijgen.

Het werken met ambassadeurs doen we ook bij kinderen. Voor het jaarlijkse BIGBANG Festival in april 2022 kregen acht van hen een TikTok-workshop aangeboden van de populaire TikToker Lola Pani uit Almelo. De deelnemers gingen aan de hand van haar tips en opdrachten aan de slag met het maken van filmpjes over het festival. We gaan in 2023 onze jonge ambassadeurs (9-12 jaar) vaker inzetten. We leren ze om te interviewen en filmpjes te maken, zodat ze zelfstandig achter de scherm content kunnen maken over de maker(s) van theatervoorstellingen. Op die manier bereiken we deze jonge doelgroep nóg beter.

PAUL KRIJNSSEN (WILMINKS RIJPE KWEK):

‘Ik krijg steeds grotere rollen’

Paul Krijnsen (61) besloot ooit te gaan zingen bij koor Studio 65 in Enschede. Het bleek de start van een (onverwachte) nieuwe carrière. De oud-fysiotherapeut is nu bijna fulltime acteur in het theater en op televisie, en mede-initiatiefnemer van Wilminks Rijpe Kweek.

Krijnsen is sinds 2013 kind aan huis bij Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede. Aanvankelijk met zijn gezelschap Studio 65, daarna op individuele basis. De Hengeloër richtte hand- en spandiensten voor verschillende producties van Wilminktheater. Bij *Het Verzet Kraakt* in Almelo trok hij de stoute schoenen aan. Of hij misschien ook een rolletje kon krijgen in het stuk? Prima, zei regisseur Jasper Verheugd, doe maar auditie. Krijnsen overtuigde en mocht zelfs niet één maar vijf rollen spelen. “Een verkleedstress van jewelste. Ik had per voorstelling acht verkleedingen. Maar het was geweldig om mee te maken.”

Castingbureau

Er volgden rollen in o.a. *STORK!* (Hengelo), *Hanna van Hendrik* (vliegveld Twente) en *De Boerenopstand, tot Tubbig en niet verder* (Tubbergen). Krijnsen speelde samen met Herman Finkers en Johanna ter Steege in de film *De Beentjes van Sint Hildegard*. “Heel leerzaam allemaal, omdat je met professionals werkt. Ze gaven me tips. Ik kreeg ook extra acteerlessen buiten de reguliere repetities om.”

Sinds hij staat ingeschreven bij een castingbureau, is het hek helemaal van de dam. Krijnsen is regelmatig te zien in commercials en televisieproducties (zoals de series *Oogappels* en *Welkom in de Middeleeuwen*). “Tja, ik kom met mijn kop regelmatig op tv.”

Krijnsen voelt zich in acteerwereld als een vis in het water en wil graag nóg beter worden. Dat kan nu in een nieuw initiatief waarvan hij de kartrekker is geworden: Wilminks Rijpe Kweek. Het is een opleidingsprogramma voor de betere amateurs. “Zo’n tien topamateurs die hun sporen hebben verdiend in eerdere producties van het Wilminktheater. Je merkt dat ze zijn gegroeid in de loop van de tijd dankzij de ervaring en trainingen. Bij mezelf zie ik dat ook, want ik krijg steeds grotere rollen. Wilminks Rijpe Kweek gaat eigen producties maken samen met professionals die ons beter maken. Daar heb ik heel veel zin in!”

Ambassadeurs zijn cruciaal voor het bereiken van doelgroepen

POSITIONERING EN SAMENWERKINGEN

Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede maakt deel uit van het samenwerkingsverband Stichting 4 Oost. De vier grote schouwburgen van de provincie Overijssel (Deventer, Zwolle, Hengelo en Enschede) werken hierin gezamenlijk aan versterking van de culturele infrastructuur en het culturele aanbod in de provincie Overijssel door additionele activiteiten en programmering aan te bieden. Stichting 4 Oost krijgt hiervoor extra middelen vanuit de provincie Overijssel. In 2021 en 2022 heeft Stichting 4 Oost extra middelen beschikbaar gesteld om de effecten van COVID19 op het maakklimaat in Overijssel te beperken: twaalf makers hebben een bijdrage gekregen.

Op het gebied van participatie en talentontwikkeling werken we samen met verschillende culturele en educatieve instellingen in de stad. Dit initiatief wordt mede gesteund vanuit de gemeente Enschede.

De samenwerking met de beide (BIS) huisgezelschappen Nederlandse Reisopera en Phion, Orkest van Gelderland & Overijssel is constructief. Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede zal zich inspannen om beide gezelschappen zo goed mogelijk te faciliteren en daarmee te behouden voor Enschede.

Binnen de branche nemen we deel aan verschillende samenwerkingsverbanden zoals de Twentse Theaterkassa, Tafel Gelijkgestemde Theaterdirecties, Landelijk Programmeursoverleg, Overleg Concertzalen, de Theateralliantie, de Vereniging van Schouwburgen Concertzalen Directies en de Samenwerking Twentse Historische Theaterproducties.

De N.V.-status en het niet zijn van een 'officieel' productiehuis bleek toenemend een knelpunt bij het aanvragen van fondsen en subsidies. De in 2022 opgerichte stichting Theater Producties Twente vergroot onze kans op het aantrekken van extra middelen, en dus op een verbetering van het maakklimaat. Theater Producties Twente is een zelfstandige stichting, gelieerd aan Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede.

De Muziekkwartierpartners en de Bibliotheek werken sinds 2017 hard aan de plannen voor de Huiskamer van de Stad, die de stad laat opleven en opladen. Er ontstaat één centrale en veilige plek voor wat door corona nóg actueler is geworden: ontmoeting en dialoog tussen generaties, vergroten kansengelijkheid (iedereen doet mee), terugbrengen/versterken regie eigen leven (je bepaalt zelf waarmee je aan de slag gaat en hoe), agendering thema's van de toekomst (wonen, arbeidsmarkt, klimaat, diversiteit, inclusiviteit), bundeling creatieve kracht uit de stad, inspiratie, een veilige 'escape'-mogelijkheid naast thuis en school/werk.

Het Huiskamerproject is in het voorjaar van 2020 door de coronacrisis in de pauzestand gezet. In 2020 en 2021 zijn herbeoordelingen uitgevoerd op het ontwerp en op de exploitatieberekeningen. De gemeenteraad heeft in mei 2021 met ruime meerderheid ingestemd met het project. In 2022 is gebleken dat de bouwkosten zodanig zijn gestegen dat het project niet binnen het vastgesteld bouwbudget kan worden gerealiseerd. Het contract met de aannemer is beëindigd met wederzijdse instemming. Begin 2023 is een nieuwe aanbesteding uitgeschreven. Eind mei worden de inschrijvingen verwacht en de besluitvorming staat begin juli gepland.

Het jaar 2022 stond wederom in het teken van de coronacrisis. Goed om te zien dat de veerkracht van de organisatie groot is gebleken en dat bij elke heropening van het theater vol inzet werd gewerkt aan het opstarten van de activiteiten. Dank daarvoor aan alle medewerkers.

Directeur / bestuurder
Enschede, 28 maart 2023.

J.J. Cornelissen

BALANS PER 31 DECEMBER 2022

(voor resultaatbestemming)

	31 december 2022 €	31 december 2021 €
Vaste activa		
Materiele vaste activa	626.761	708.263
Totaal vaste activa	<u>626.761</u>	<u>708.263</u>
Vlottende activa		
Voorraden	69.349	44.290
Vorderingen	2.432.683	1.551.295
Liquide middelen	5.926.547	7.009.509
Totaal vlottende activa	<u>8.428.579</u>	<u>8.605.094</u>
Totaal Activa	<u>9.055.340</u>	<u>9.313.357</u>

	31 december 2022 €	31 december 2021 €
Eigen vermogen		
Geplaatst en gestort kapitaal	1.139.442	1.139.442
Overige reserves	980.861	1.502.249
Resultaat boekjaar	723.047-	521.387-
Eigen vermogen	1.397.256	2.120.304
Vorzieningen	2.818.752	2.825.867
Langlopende schulden	398.176	466.956
Kortlopende schulden	4.441.156	3.900.230
Totaal Passiva	<u>9.055.340</u>	<u>9.313.357</u>

WINST EN VERLIESREKENING OVER 2022

	Realisatie 2022 €	Begroot 2022 €	Realisatie 2021 €
Opbrengsten			
Opbrengsten uit activiteiten	5.306.153	4.582.434	1.771.337
Opbrengsten uit subsidies	3.124.943	3.015.618	3.543.028
Opbrengsten uit gebouwenexploitatie	899.841	874.034	888.225
Overige baten	36.997	-	134.484-
Som der bedrijfs opbrengsten	<u>9.367.933</u>	<u>8.472.086</u>	<u>6.068.105</u>
Bedrijfslasten			
Kosten voorstellingen en horeca	4.553.541	3.561.308	2.343.717
Lonen en salarissen	3.087.080	3.151.214	2.129.532
Afschrijvingen op materiele vaste activa	195.056	208.470	172.815
Overige lasten	2.338.652	2.235.214	1.943.375
Som der bedrijfslasten	<u>10.174.329</u>	<u>9.156.206</u>	<u>6.589.439</u>
Bedrijfsresultaat	<u>806.397-</u>	<u>684.120-</u>	<u>521.333-</u>
Rente lasten deposito	-13.455	-15.000	-36.007
Rente lasten	-30.792	-26.226	-33.114
	<u>44.247-</u>	<u>41.226-</u>	<u>69.122-</u>
Resultaat voor belasting	<u>850.644-</u>	<u>725.346-</u>	<u>590.455-</u>
Vennootschapsbelasting	127.597	-	69.068
Resultaat na belasting	<u>723.047-</u>	<u>725.346-</u>	<u>521.387-</u>

KASSTROOMOVERZICHT OVER 2022

	2022	2021
Operationele activiteiten :		
Bedrijfsresultaat	-806.397	-521.333
Afschrijvingen	195.056	172.815
Mutatie voorzieningen	<u>-7.116</u>	<u>-669.557</u>
	187.941	-496.742
Veranderingen werkkapitaal :		
Voorraden	-25.059	-8.284
Vorderingen	-881.389	-117.422
Kortlopende schulden	<u>540.926</u>	<u>1.559.338</u>
	-365.521	1.433.632
Vennootschapsbelasting	127.597	69.068
Ontvangen interest	<u>-</u>	<u>0</u>
	127.597	69.068
Kasstroom uit operationele activiteiten	<u>-856.381</u>	<u>484.625</u>
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-113.554	-232.454
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Betaalde rente	-44.247	-69.122
Mutatie langlopende schulden	<u>-68.780</u>	<u>-65.552</u>
	-113.027	-134.673
Saldo kasstromen	<u>-1.082.962</u>	<u>117.497</u>
Liquide middelen :		
Begin boekjaar	7.009.509	6.892.012
Eind boekjaar	<u>5.926.547</u>	<u>7.009.509</u>
Mutatie liquide middelen	<u>-1.082.962</u>	<u>117.497</u>

De snel stijgende energieprijzen maakten het thema duurzaamheid in 2022 extra urgent. Dat geldt zeker in de theaterwereld, die nu eenmaal te maken heeft met hoge energielasten. Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede heeft in de gebouwen slimme energiebesparende maatregelen genomen. Daarnaast hebben we met succes het traject voor het BREAAAM-certificaat afgerond.

NAAR EEN ENERGIEZUINIG THEATER

VOORBEELDFUNCTIE

Weinig theaters in Nederland zijn in het bezit van de duurzaamheidscertificaat BREAAAM-NL. Dat is niet zonder reden. Theaterzalen zijn bouwtechnisch en klimatologisch niet te vergelijken met kantoorruimtes. Bovendien zijn ze vaak gebouwd in een tijd dat duurzaamheid nog geen thema was. Toch zijn we als Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede in 2020 begonnen met het BREAAAM-certificeringstraject. We zien het als een manier om op het gebied van duurzaamheid het maximale uit onszelf te halen. Minstens zo belangrijk is dat we als cultuurinstelling een voorbeeldfunctie hebben.

Het assessment voor de BEAAM-certificering liep door corona vertraging op en is in het najaar van 2022 afgerond. De positieve signalen werden begin 2023 bevestigd. Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede krijgt een score van twee sterren ('good') op het onderdeel asset (gebouw/vastgoed). Op het onderdeel beheer hebben we één ster toegewezen gekregen ('pass').

Daarmee zijn we het derde theater in Nederland met een BREAAAM-certificaat.

THERMOSTAAT OMLAAG

De in 2022 fors gestegen energieprijzen raken iedereen, dus ook de theaterwereld. De impact op onze jaarlijkse lasten is enorm. Concreet betekent het dat we nu ruim drie keer meer kwijt zijn aan warmte en stroom dan voorheen. Betaalden we in 2019 (het laatste normale jaar vóór corona) 300.000 euro, in 2022 liep de energierekening al richting 1 miljoen euro.

Ingrijpen was dus noodzakelijk. Een nieuw energieteam ging aan de slag

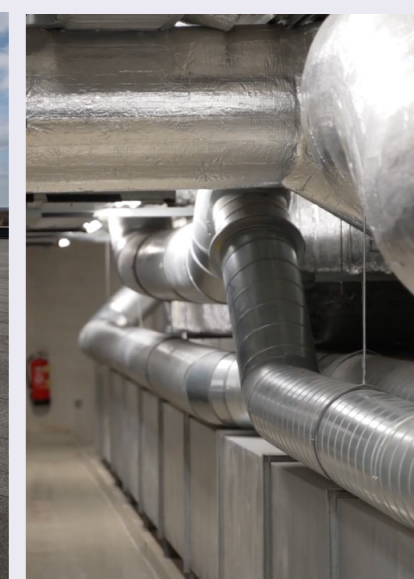
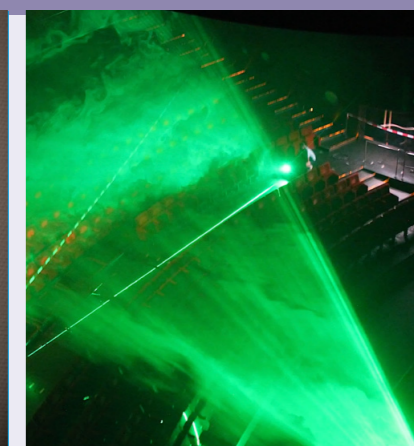
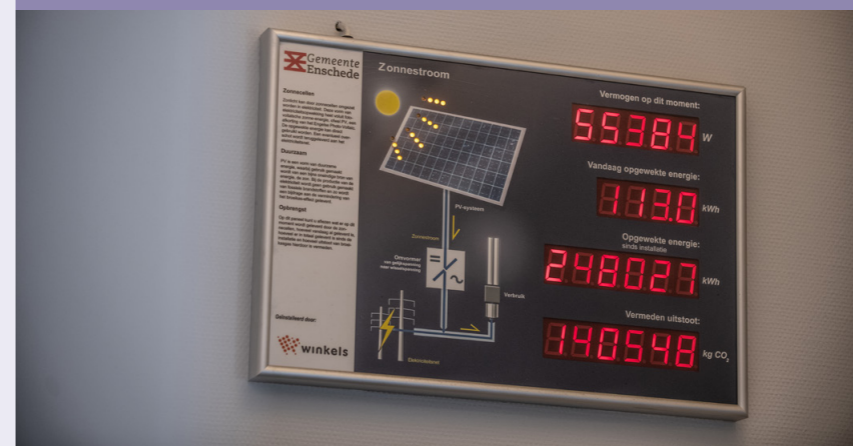
om te komen tot wezenlijke besparingen maar ook om te kijken waar nog kleine winst is te halen.

Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede heeft -net als veel huishoudens- de bestaande uitgangstemperatuur losgelaten. We gaan in de theaterzalen nu uit van 19 graden (in plaats van 21,6 graden), waarbij de zaal pas kort vóór de voorstelling wordt opgewarmd voor het maximale effect. Deze maatregel heeft drie voordelen. Enerzijds verstoren we minder om de zaal te verwarmen, anderzijds hoeven we gedurende de voorstelling niet meer te koelen. Dat

Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede is het derde theater in Nederland met een BREAAAM-certificaat

We halen het maximale uit onszelf op het gebied van duurzaamheid

laatste was altijd noodzakelijk, omdat een volle zaal door de aanwezigheid van veel mensen vanzelf opwarmt. Echter: door te koelen, kregen we ook klachten van bezoekers over koude luchtstromen. Dergelijke klachten behoren nu tot het verleden, een derde voordeel.

Onze bezoekers blijken een lagere zaaltemperatuur voor lief te nemen, omdat ze die thuis al gewend zijn. Daarnaast leidt de maatregel tot een aanzienlijke energiebesparing, geven de eerste meetgegevens aan. In de loop van 2023 weten we wat de lagere thermostaatstand daadwerkelijk heeft opgeleverd.

ZAALBEZETTING MAATGEVEND

Nieuw is verder dat we het gebouwbeheerssysteem koppelen aan de te verwachten bezoekersstroom. De planingsmodule geeft aan de hand van de kaartverkoop precies aan hoeveel mensen een voorstelling bezoeken en stuurt op basis van dat gegeven het verwarmingssysteem aan. De bezetting van de zaal wordt dus maatgevend voor de mate van verwarmen. In 2023 gaan we verder testen met deze nieuwe werkwijze. Wilminktheater en Muziekcentrum Enschede loopt hiermee landelijk voorop.

Ook in de kantoren zijn we volop be-

zig om energiebesparing te realiseren. Uiteraard staat de thermostaat hier lager dan voorheen. We maken onze medewerkers ervan bewust dat ze zelf (door hun gedrag) ook een bijdrage kunnen leveren. De ombouw naar ledverlichting in alle ruimtes is in 2022 in gang gezet. Apparaten worden buiten kantoor tijd zoveel mogelijk automatisch uitgeschakeld. De effecten hiervan zullen in de loop van 2023 zichtbaar worden.

